

Dragana POPOVIĆ¹

Univerzitet u Beogradu
Fakultet veterinarske medicine

LJILJANA DOBROSAVLJEVIĆ GRUJIĆ (1935–2018): FEMINIZAM U PRAKSI

Ove godine nas je napustila teorijska fizičarka, dugogodišnja saradnica i predavačica Centra za ženske studije, sindikalna aktivistkinja, feministkinja, a pre svega iskrena prijateljica i odana koleginica, Ljiljana Dobrosavljević Grujić – rekla bih prerano, bez obzira na godine.

Podaci iz njene bogate profesionalne biografije ne daju nam potpunu sliku o njenim interesovanjima i delovanju. Ljiljana Dobrosavljević je diplomirala fiziku na Prirodno-matematičkom fakultetu Univerziteta u Beogradu 1959. godine i uspešno okončala poslediplomske studije na istom fakultetu 1964. godine. Dve godine (1966–1968) provela je kao stipendistkinja francuske vlade u Laboratoriji za fiziku čvrstog stanja Univerziteta Pariz-Jug, Orsej, a 1971. godine odbranila je doktorsku disertaciju pod mentorstvom nobelovca Pjera Žila de Žena (Pierre-Gilles de Genes) pod naslovom „Teorija nehomogenih superprovodnika”. Od 1972. godine do kraja svoje radne karijere radila je u Institutu za fiziku u Zemunu, tokom koje je objavila brojne radove u međunarodnim i domaćim časopisima iz oblasti fizike superprovodljivosti i čvrstog stanja. Bila je pionirka u ovoj oblasti, ne samo na našim prostorima. Rukovođila je brojnim međunarodnim i nacionalnim istraživačkim projektima, doktorskim disertacijama, gostovala po pozivu na univerzitetima u Grenoblu i Parizu, predavala na doktorskim studijama Fizičkog fakulteta Univerziteta u Beogradu, bila članica nacionalnih i međunarodnih društava fizičara i fizičarki... Dobitnica

1 E-mail: dragana.popovic.48@gmail.com

je prestižne nagrade „Marko Jarić”. Više nego dovoljno za jedan život... Ali ne i za Ljiljanu Dobrosavljević.

Ona je bila jedna od retkih društveno angažovanih žena koje su se bavile istraživanjima prirodnih nauka, posebno fizike. Taj iskorak iz sveta brojeva i fizičkih pojava u vrtlog društvenih zbivanja zahtevao je izuzetnu hrabrost i iskrenu posvećenost. Dugo godina Ljiljana Dobrosavljević je vodila Žensku sekciju Udruženih granskih sindikata „Nezavisnost” i bila koordinatorka SOS telefona za žene žrtve diskriminacije na radnom mestu. Svoje aktivističko iskustvo teorijski je pretočila u radove u časopisu *Temida* (Dobrosavljević Grujić 2004a; 2006), u kojima je pisala o viktimizaciji žena na radnom mestu, kao i u publikaciju *Žene u Srbiji – da li smo diskriminisane?* (Ćopić et al. 2001).

Njen interes za istoriju nauke i položaj žena u prirodnim naukama kroz istoriju došao je do punog izraza na kursu Inovatorke i/ili interpretatorke: žene, nauka, tehnologija i životna sredina, u Centru za ženske studije u Beogradu, u čijem osmišljavanju je kreativno učestvovala. Njeni duhoviti naslovi predavanja i tekstova koje je objavljivala („Hipatija Grkinja: umna kći zalazećeg sveta” [Dobrosavljević Grujić 2014], „Marija Sklodovska Kiri – Paradigma ženskog uspeha” [Dobrosavljević Grujić 2004b], „Nauka za doručkom: bračni parovi u nauci”) otkrivali su nam njenu duhovitu, vedru stranu, često netipičnu za istraživače i istraživačice prirodnih nauka. Od brojnih tekstova na temu istorije prirodnih nauka i uloge žena u razvoju fizike i astronomije, izdvaja se rad o ženama astronomkinjama izložen na međunarodnom skupu „Studying Nature Through Centuries”, održanom u Beogradu 2007. godine, kao i „Senka Mileve Marić” na Trećem programu Radio Beograda (cf. Dobrosavljević Grujić 2004c).

Ljiljana Dobrosavljević bavila se i etičkim i epistemološkim problemima prirodnih nauka. Iz tog dela njenog opusa vredno je pomenuti rad „Universalité des systèmes complexes”, objavljen u prestižnom zborniku *Épistémologie française/French Epistemology* (Dobrosavljević Grujić 2015).

Okružena fizičarima na poslu i u porodici (suprug dr Petar Grujić i sin dr Vladimir Dobrosavljević, teorijski fizičari), predana naučnom istraživa-

nju, ali i aktivno uključena u društvenu stvarnost, Ljiljana Dobrosavljević Grujić je u praksi dokazivala svoj feminizam, brigu za drugog i iskrenu humanost.

LITERATURA

- Ćopić, Sanja, Brankica Grupković, Gordana Lazić, i Ljiljana Dobrosavljević Grujić. 2001. *Žene u Srbiji: da li smo diskriminisane?* Beograd: Sekcija žena UGS „Nezavisnost”.
- Dobrosavljević Grujić, Ljiljana. 2004a. „SOS telefon za žene žrtve diskriminacije na radnom mestu.” *Temida: časopis o viktimizaciji, ljudskim pravima i rodu* 7(3): 29–34. doi: 10.2298/TEM0403029D
- Dobrosavljević Grujić, Ljiljana. 2004b. „Marija Sklodovska Kiri – Paradigma ženskog uspeha.” *Genero: časopis za feminističku teoriju* 4/5: 115–122.
- Dobrosavljević Grujić, Ljiljana. 2004c. „Senka Mileve Marić.” *Treći program* 1/2(121-122): 102–109.
- Dobrosavljević Grujić, Ljiljana. 2006. „Diskriminacija žena na radnom mestu - povezanost sa materinstvom, invaliditetom i ženskim zdravljem.” *Temida: časopis o viktimizaciji, ljudskim pravima i rodu* 9(4): 27–34.
- Dobrosavljević Grujić, Ljiljana. 2014. „Hipatija Grkinja: umna kći zalazećeg sveta.” *AM: časopis za astronomiju i srodne nauke* 1. Dostupno na: <http://www.astronomija.org.rs/biografije/11270-hipatija>
- Dobrosavljević Grujić, Ljiljana. 2015. „Universalité des systèmes complexes.” In *Épistémologie française/French Epistemology*, edited by Ivan Vuković and/et Arnaud François, 137–144. Beograd: Filozofski fakultet, Institut za filozofiju; Toulouse: Université - Le Mirail, Équipe de Recherche sur les Rationalités Philosophiques et les Savoirs.